

Боши биринчи бетда

ноёб молларнинг четга чиқиб кетишига бош ҳомилик қилганлар кўпайиб бормоқда. Баъзи ҳоқимлар, ҳуқуқ тартиб то муассасалари вакиллари доимий назоратни атайлаб унутиб, чунтаки қалпайтириш билан овора. Ҳатто, энг адалотли тарзда тақсимланиши шарт деб умид қилганимиз, яъни маҳаллалар орқали ажратилган ёрдам маблағлари ҳам, пайти келса, ҳақиқий муҳтожларнинг шундоқ тумшуги остидан илиб кетилмоқда. Мана, иккитагина мисол. Номдоргина бир хужайини олиб юрвчи боивачафеъл шофёр йигитга қайсидир ма-

гатади. Бундай кайфият шу каби баднафсаётга мансаб курсисини бериб қўйган ҳукуматта ишонсизликини шакллантира боради. Энг ёмони — оддий фуқорда, нахотки бу ишлардан раҳбарлар бутунлай беҳабар бўлсалар, деган эзгин савол уйғониши ҳам эҳтимолдан холи эмас. Шуларни назарда тутадиган бўлсак, ҳукуматимизнинг аҳолини ижтимоий ҲИМОЯЛАШГА қаратилган илгариги қарорлари жойларда қандай бажарилаётганини қаттиқ текширувдан ўтказиш, уни қур-қуруна бузатганларга энг аввасиз чораларни куриш пайти келди. ИЖТИМОЙ ҲИМОЯНИ ЯНАДА ЯХШИ-

НИМА ПОРТЛАДИ?

халладан ёрдам пули ажратилганини билиб, донг қотдим. Ваҳоланки, унинг кирakashлиқдан топадиган пули маошини чангда қолдириб кетади. Бир танишимнинг етти фарзанди бор. Ҳар биридан қайтган тунгич угли ҳали узиб ош топа олгани йўқ, мактабни битирган қизи институтга киролмай, келгуси йилги имтиҳонларга тайёрланиш билан овора. Эр-хотин давлат қорхоналарида ишлашадди. Уларнинг маошини жон бошига бўлиб ҳисоблашса, ёрдам пули олишлари шарт. Бирок, икита фарзанднинг ишламай юрибди деб, уни имтиҳондан маҳрум этишди. Ҳўп, катталари тоғанини унча-ўз етказиб келавтган ота-онасига қумлашишни истамайдиган бебошқор ҳам дейлик, аммо қолган бешта кичик болаларда нима гуноҳ бор?

ЛАШГА ҚАРАТИЛАДИГАН НАВБАТДАГИ ТАДБИРЛАРДА ПРЕЗИДЕНТИМИЗ МУСТАҚИЛЛИКНИНГ ДАСТАВКИ ЙИЛЛАРИДАЭҚ ИСЛОҲОТЛАРИМИЗНИНГ ПОЙДЕВОРИ, ДЕБ БАҲОЛАГАН ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИДА МЕҲНАТ ҚИЛВУЧИЛАРНИ, УМУМАН БАРЧА ҚИШЛОҚ АҲЛИНИ, ШУНИНГДЕК НАФАҚАЧИ ҚАРИЯЛАРНИ, КҮП БОЛАЛИК ОНАЛАРНИ, УҚУТВУЧИЛАРНИ АЛОҲИДА ЭЪТИБОРГА ОЛГАН ҲОЛДА ИШ КУРИЛСА АЖАБЭМАС. Зеро, Ўзбекистон сингари аграр давлатнинг қишлоқлари сановатлашмай, маданийлашмай туриб, шаҳарларида тукин-сочинлик руй берганлиги жаҳан амалиётида қурилмаган. Лоақал узини-узи таъминлай олмайдиган қариянинг фарзандларга сузи ўтмай бораверади, оила жиловини ушлаб туриши, болаларни турмуш йўлга бошлаши қийинлашади. Боласининг қорни ва қонинг-кечагиндан беташвиш онагина юртва жисмоний томондан ҳам, маънавий томондан ҳам барқамол фарзандлари тарбиялаб бера олади. Фидойи уқувчилар эса ҳарбий кучлардан ҳам қудратлироқдир.

ЙўЛБОШЧИМИЗ АЙТГАНЛАРИДЕК, ОДАМЛАР ҲАР ҚАНДАЙ ОГИРЛИКЛАРГА ЧИДАШИ МУМКИН, ЛЕКИН НОҲАҚЛИККА ЧИДАЙ ОЛМАЙДИ. Босар-тусарини билмай қолган, қушиларга лоқайд пулдорларнинг ноқорларни атай эрмаклавтганга ўхшовчи тамтамликлар, турли ташкилот ва муассасалардаги юлғичларнинг жазодан қоллиғи, бор нарсаларни ҳам элнинг дастурхонига етказмасдан бойлик ортираётганларнинг ҳануз амал курсиларида утирганлиги маҳаллий ҳокимият ҳамда ҳуқуқ-тартиб вакилларига нисбатан оммада салбий кайфият қуз-

Юлғучликнинг катта. Аммо уларнинг жосидаги камчиликларга кичкина нарса деб парвосиз қарамаслигимиз керак. Кичик ярага ўз вақтида да малаҳа босилмас, газак олиб қони айнитади, охири суякка ўтади. Истиклолимиз душманлари худди мана шу ҳолатни кутиб туришибди.

ИЙМОН СИНОВИ

Боши биринчи бетда

Нажмиддин Кубро ҳазратнинг узлари эса бир қўлида қилчи бир қўлида байроқ билан жанга кириб мардонавор халқ бўлидилар. Бу ҳақда буюк аллома Абулғози Баҳодирхон узининг «Шажараи турк» асарига шундай ёзади:

Озарбойжон, Гуржистон ва уларга ёндош мамлакатларнинг халқларини бирлаштириб, боқинчиларга бирин-кетин талафот етказаверган, мугуллар унинг билан сулҳ тузишдан булак чора йўқлигини англаб етдилар. Дегилари, дарвининг уёғи сента булсин, бўёғи Чингизхонга.

«Шайх Нажмиддин Кубронинг овозиси оламга машҳур бўлуб эрди. Ул сабабдун шаҳзодалар (Чингизхоннинг уғиллари, Жужи, Уктой ва Чига-тойлар — Э. С.) ҳазрати шайхга киши юбордилар. Шайх оёқ остида қолмасунлар, уғлон ва ушқоқларни бирлан қалъадан чиқиб келсунлар теб. Ҳазрат шайх айтиб юбордилар ким, мен якка эрмасман. Менинг қариндошим ва хизматкорларим бор турур. Шаҳзодалар айтдилар, минг киши билан келсунлар. Шайх айтдилар ким, ундин кўп турур. Шаҳзодалар айтдилар, минг киши билан келсунлар. Ҳазрати шайх айтиб юбордилар ким, яхшиликда мен бу халқнинг тамоми билан ошно ва дуст ёр эрдим. Энди ёмон кунда нечук буларни ташлаб бораин, мен борабилмасмен, те-ди. Ул маҳалда мугуллар ҳазрат шайхнинг маҳалласига қуюлиб келдилар. Ҳазрат шайх бир неча мугулларни ўз қўллари билан даражаи жаҳаннама юбордилар. Тақи шаҳид бўлдилар».

Жалолиддин бунни рад этди. Шунинг учунки, Ватан биттадир, уни бўлиб — бўлашиб бўлмас. Шунинг учунки, салтанат жилови битта қўлда булар, икки қўлда бўлмас!

Шунинг учунки, Ватан муқаддасдир, уни бўлга-тиб бўлмас! ... 16 февралда содир этилган қабиҳ воқеалардан сунг бир соат утиб-утмай мамлакатимиз раҳбарининг орқага қайтган номарддир, деган сузларни телевидение орқали эшитганим чоғда кунгилмдан юқоридаги уйлар кечди.

Бинобарин, номардлик — иймонсизлик дегани. Шунинг учун ҳам халқимизда «номардга муҳтож этмасин» деган ибора яшаб келади. Шуниси ҳам борки, бизнинг одамларимиз номардларга кун қолмайдиган бутун одамлар, бизнинг кўпни қўрган халқимиз вафосизларга муҳтож бўлмайдиган, узи танлаган йўлдан асло оғишмайдиган мард ва жасур халқдир.

Сўзга хулоса — ҳазрати Пахлавон Маҳмуд Пирервалининг ушбу рубойиси:

Зарб берамиз, чарх фили яқсон бўлғай, Уфқ доираси ногоран шон бўлғай, Жой олса қумоли гар бизим сафлардан Давлатимиз туйғай! арслон бўлғай!

«УЗАС»

«УЗАС»

Купсерияли телефилмлар яратишда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, режиссёр Мақсуд Юнусов ишларини алоҳида таъкидлаб утиш керак. «Алишер Навоий», «Бобур», «Лайлик ва Махжун» каби филмларни яратишда уни-нг етакчилиги муҳим рол уйнади. «Имом ал-Бухорий» видеофильмининг яратилишида ҳам шу ижодкор устознинг ҳиссаси катта.

«ИМОМ АЛ-БУХОРИЙ»

Видеофильм сценарийсини ёзишда жамоатчиликка шоир, таржимон ва исломшунос олим сифатида танилган Ҳожи Садриддин Салим Бухорийнинг ижодий жасорати кишини қувонтиради. У драматургиядек қийин соҳага қадам қўйиб, талантнинг янги қиррасини намоян этди. Имом ал-Бухорийдек тарихий шахс ҳақида баддий асар яратиш осон эмас. Албатта, ёзувчи ва режиссёрнинг баддий тўқима ва фантазиядан фойдаланишга ҳаққи бор. Бирок ҳар қандай баддий тўқима ҳам машҳур шахс қиёфасини тўлиғича акс эттиришга ёрдам бермайди. Шунга қарамай, ижодкорлар жамоаси буюк муҳаддис образини яратишда меъёрдан чиқмаганлар.

Филм муваффақияти кўп жиҳатдан Имом ал-Бухорийнинг маромига етказиб бажарган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Муҳаммадхон Рафиков номи билан боғлиқ. Филмда у тақводор, ҳалим-ҳазим, мўминқобил имом образи-

ни яратиб, томошабинларни мафтун қилди. Уша тарихий шартун одами қиёфасига кириши унинг юксак салоҳиятли артист эканини яна бир бор курсатди. Филмда Имом ал-Бухорийнинг шоғирди ва дусту Ҳаким ат-Термизий (Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Боир Холмирзаев) образи муваффақиятли чиққан. Шарқ олимларига хос устоз ва шоғирднинг бир-бирига садоқати ҳамда ҳурмати — туристонлик икки муҳаддиснинг кучли эътиқодлари ва одамийлик фазилатлари ҳаққини кўрсатилган.

Ижодкорлар жамоаси уша давр зиддиятларини курсатиш мақсадида ижодий фантазияни ишга солиб, бир неча салбий образларни филмга олиб кирганлар. Ҳаммадан олдин мушриқлар қаторида қолиб, исломни қабул қилмаган, шунинг учун ал-Бухорийни таъкиб қилган «ҳазрати олийлари» Исҳоқ (Ўзбекистон халқ артисти Теша Муминов) образи томошанингни қизиқарли қилишида муҳим урин тутган. Бирок яланғоч бўлиб уйинга тушиш картинасини маъқуллаб бўлмайди. Шу Исҳоқ кули ҳабаши ал-Бухорий орқасидан бориб уни ундиришга ундашига қарамай, узага қотилишни раво қурмайди ва имом олди-га келиб, исломни қабул қи-

лади. Бу қуриниш ижодкорларнинг қизиқарли топилмаларидандир. Худди шунингдек, Имом ал-Бухорий завжаси Хосият бону (актриса Мадина Мухторова), Абу Хатиб (артист Равшан Азизов), Аз-Зухайрий (артист Ҳамид Гафуров) ва бошқалар томоша мазмунини бойитганлар. Операторлар Сайдафзал Расулов, Мўҳсин Файзуллаев, Элдор Эшонов, бастакор Улмас Расулов ҳам муваффақиятга ҳиссаларини қўшганлар.

Видеофильм хотимаси ҳам мақтовга сазовор: Имом ал-Бухорийнинг Дарвеш (артист Зайниддин Каримов) икки йул уртасида учратади. Бунда шартли равишда илоҳий куч муҳассамлаштирилган: Имом ал-Бухорий ҳолдан тойиб ётган бўлишига қарамай, Дарвеш орқасидан эргашиб, фаний дунёдан боқий дунёга рихлат қилади...

Бухорилик тадбиркор Улғубек ҳожи Абдуллаев маъзур фильмини тайёрлаш ва уни экранга олиб чиқишда ҳомилийк қилди. Филм Қоҳирда ва яна Мисрнинг икита шаҳрида намойиш этилди. Улғубек додларимиз руҳига ҳурмат ва энг аввало савоб учун қилинган бу хайри ишнинг издошлари, юртимизда Улғубек Абдуллаевга ушанга саховатпешалар кўпайса, адабиётимиз, маданиятимиз тараққиёти бундан-да юксак бўлиши аниқ.

Сайид АЛИЕВ

ҲАР КИМ ЎЗ ИШНИ ҚИЛИШИ КЕРАК

Ҳаётда инсон фарзандига панд берувчи ҳоллар оз эмас. Бирок уларнинг энг ёмони — бу, инсон боласининг лоқайдлиги, эътиборсизлиги, узи буларчилик касалига йўлиқишидир. Бу бизга ҳаммаша панд бериб келган. «Юртбошимиз «Туркистон» газетаси муҳбири саволларига жавобларидеда ишларимизни, қолаверса жаҳи фуқороларни икита ҳавфдан оғалантирди. Буларнинг бири ислом халифалигини, иккинчиси эса Россия—Белорус иттифоқи баҳонасида соёқ иттифоқни тиклашга бўлган уришларидир.

Ҳўш, биз жаҳиятимиз тараққиёти, танлаган истиқлол йўлимизга ёт бўлган бундай ҳавфларга нима билан қарши туришимиз мумкин? Аввало, чўқур эътиқодимиз, онгимиз юксаклиги, мустақилликнинг қадрига чин маънода ета олишимиз билангина қарши тура олишимиз мумкин ва зарур ҳам. Айнан мана шу масалда бизда, айниқса турманлар ва вилоятлар микёсидаги урта буюн раҳбарларнинг онгиде катта, ҳатто айтиш мумкинки, хатарли даражада лоқайдлик, боқибегамлик маъжудлигидан қуз юмиб бўлмайди.

Айтилик, шаҳарнинг бир катта марказий қўчаси. Мустақиллигимизга саккиз йил тўлаётганига қарамай ҳали-ҳануз уша катта қўчада узаги тилда битилган, бу мамлакатимизда давлат тили борлигини назар-пешадан этмай кун сайин бемалол битилиб турган ёзувлар, пешлаваҳалар, эълонларга қўзингиз тушади. Уша худудга мутасадди бўлган раҳбарга бунни эслатсан-

чилик масалаларига масъул уринбосари, ДАН назоратчилари эмас, ундан юқорироқда утирган бошқа бир раҳбар ҳал қилиб бериши керакми? Ахир ҳамма уз ишини, узага биркирилган, зиммасига юк-ланган вазиқани ҳалол адо этиши керак эмасми? Токи каттароқ минбардан туриб айтиммагунча уз ишида узагриш қилишга журъяти ҳам, гайрати ҳам етимишадиган раҳбарлардан элга қандай наф бор? Уларни лоқайдлик уйқусидан уйғотишга жаҳият куч ва қудрат топиши зарур.

Ахир ҳақоий максаллар билан қилинадиган ортиқча даҳмазаги тўпаларга ҳам мана шундай тўпалар қолмаганмики? Миллий тилимиз, халқимизнинг қадр-қиммати тимсоли бўлган ёзувларимизга бу қадарлик беъафсалалик, эътиборсизлик қилиш қавға бу қадарлик бериб боради? Баъзан уйлаб қолсан: утган асрда генерал Черняев ва Скобелевларнинг кулга Тошкентнинг ун икки дарвозаси қалитини қўшуқулаб топширган оломон ҳали ҳам орамизда яшаб юргани йўқмикин? «Аста-секин» дея хотиржам юрган айрим раҳбарларимиз қонда уларнинг қони оқётгани йўқмикин, дея ноҳуш уйларга ботасиз.

Йўқ, бундай лоқайд яшаб бўлмайди. Мустақилликни, у берган маънавий незматларни қўзга суртишимиз, онгимизга қўнган лоқайдлик тушловларини узиб, мустақиллик берган бебаҳо бойлигимиз — озодлигимиз тимсолларини ҳимоя қилишга узимизда куч ва ирода топшимиз керак. Бошқача бўлиши мумкин эмас.

М. ЭШМУРОДОВ

Газетамизнинг 1998 йил 25 декабр сониде «Лавз» рўқни остиде «БАҲОНА БИЛАН ҚАРЗ УЗИЛМАЙДИ» сарлавҳали танқидий мақола эълон қилинган эди.

Орадан мана, икки ой муддат ўтди. Аммо мақолада тилга олинган ташкилотлар тахририята жавоб ёзиши уларига эл қурмадилар. Мазкур мақолада Наманган шаҳрида фаолият кўрсатаётган «Нон-Азиз» фирмаси тадбиркорлари мамлакат ташқирисидан олиб келиб «Намангангрошсервис» бирлашмасига қарашли «Эҳтиётқисмлартаъминоти» ҳиссодорлик жаҳиятига топширган қишлоқ хужалиғи машиналари эҳтиёт қисмлари учун ўз пулларини ололмади сарсон бўлаётганлари хусусида гап борганди. Қанча уринишлар, савб-ҳаракатлар фойда бермагач, тадбиркорлар вилоят ҳужалик судига муурожаат этидилар. Суд масалани атрофлича урганиб чиқиб, утган йилнинг 3 сентябрида ҳал қилув қарорини чиқаради: жавабгардан «Нон-Азиз» фирмасига 15217910 сум пул ундирилши керак. Аммо ҳанузгача акционерлик жаҳияти раҳбарлари суднинг қарорини бажаришдан буйин тов-лаб келмоқдалар.

«Наманган — Тошкент» неча кунлик йўл ёки танқидий мақолага муносабат хусусида тақор лўқма.

Мақола эълон қилинган, биз Наманган вилояти ҳокимлигига мактуб йўллаб, унда кутарилган масалалар юзасидан уз фикр-мулоҳазаларини билдиришларини илтимос қилдик. Орадан роса бир ой ўтган, ҳокимлик масъул ходими редакция мактуби Наманганга энди етиб келганлигини айтиди, кейин ундан «жавоб бугун жўнатилди» деган хушхабар эшитдик. Орадан яна ун кун ўтган, масъул ходим масалани ойдинлик киритди: «Кечирасизлар, мен айтган жавоб хати бошқа газетанингни бошқа танқидий мақоласига экан...» Яна кута бошладик. Аммо фойдаси бўлмади. Агар вилоят ҳокимлигининг жавоби Қамчиқ довоини орқали отда ёки пие-да жўнатилганда ҳам ҳозиргача етиб келарди.

Мазкур мақолада эълон қилишимиздан мақсад айрим вилоятларда, жўмладан Наманган вилоятида ҳам, тадбиркорларга муносабат масаласида йўл қўйилаётган камчиликларга эътиборни қаратиш эди. Мана, унинг айрим сатрлари: «Мамлакатимизда тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга доир бир қанча Фармонлар, қарорлар қабул қилинди. Президентимизнинг ўзлари деярли ҳар бир йилги-лида чинакам тадбиркорларнинг йўлини тўқмаслик, уларни сарсон-саргардон қилмаслик тўғрисида гапирмоқдалар. Бундан Наманган вилояти раҳбарлари бе-хабар бўлишлари мумкин эмас. Боз устига, шу йил октябр ойида Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган жо-

рий йилнинг дастлабки тўққиз ойи яқунларига доир йилгилида Наманган вилояти дебиторлик ва кредит-орлик қарзлари бўйича «рекорд» натижаларга эриш-ганлиги алоҳида кўрсатиб ўтилди. Наҳотки, шундан кейин ҳам аҳвол ўзгармасми?»

Биз масалани шундоқ қўйган эдик ва сўзимизни «қарздорликдан ёмон нарса йўқ. Қарз одамнинг бурди-ни кетказад» деган сузлар билан яқунлаган эдик. Аҳвол ўзгармади. Вилоят ҳокимлиги сукут сақлаганидан кейин, қарздорлар ҳам уларни бемалол ҳис этишиб, мақоламизга муносабат билдирмадилар.

Ушбу масалага ўз вақтида республика Молия вазирли-ги ҳам аралашган эди. Наман-гандан келиши керак бўлган (бир таҳминга қўра йўлга чиқ-қан) жавоб келавермагач, ва-зирлика мактуб йўллагди. Ва-зир уринбосари В. Зинин жа-ноблари имзо чеккан жавоб хатида айтилишича, бу тўлов-ларни тулик амалга ошмай қо-лиши — қарзни тўлашга те-гишли руҳсат олинганидан раҳбарларининг сусткашлиги натижасидир.

Жавобдан қуринадими, қарздорга ўз қарзини узиш иккония-ти берилган. Аммо... жаноб уринбосар бунчи «сусткашлик» дейди. Биз эса бошқачароқ фикрларимиз. Бу — мамлакатимиз-да утказилаётган иқтисодий фолхотларни сулштиришидир. Бу орада тахририята Наманган вилоятдан бир мактуб кел-ди (Қаранг, жўнатилса, етиб келар экан). Унда ёзилишича, «Қачиғай» деҳқон хужалиғи миришкорлари 1996 йилги узаро шартнома асосида Янгиқўрган туманидаги «Заркент» жамоа ху-жалигига махсулот айирбошлаш йўли билан 14450 килограмм бугдой топширган... ва шу чоққача унинг на пулини ёки шартнома бўйича бошқа бир махсулотни ололмади сарсонлар... Бу орада яна бир нарса ойдинлашди. «Эҳтиётқисмлартаъми-ноти» ҳиссодорлик жаҳияти фақат «Нон-Азиз» фирмасидан қар-здор эмас экан. Ўз ҳақини ундире олмай сарсон бўлиб юр-ган бошқа тадбиркорлар ҳам бор экан.

Бу энди алоҳида мақола учун мавзу. Халқимизда «Сукут — ризолик аломати» деган нақл бор. Биз вилоят ҳокимлигидан, ҳиссодорлик жаҳияти раҳбария-тидан, вилоят ҳужалик судидан ва Янгиқўрган туман ҳокимли-гидан ушбу тақорий чиқишимизда кутарилган масалалар юза-сидан фикр-мулоҳазаларини кутиб қоламиз.

ТАХРИРИЯТ

МУСТАҚИЛЛИК РУҲИ

Маънавий мустақиллик сив-сатининг муҳим йўналишлари-дан биридир. Шунинг учун бу-гун аждодларимизнинг маъна-вий меросига, фарзандларимиз-нинг маънавий тарбиясига ҳар қанчонингдан қўнчиқор эътибор берилмоқда. Бунинг маъносини шундай изоҳлаш мумкин: би-ринчи навбатда маънавий жи-ҳатдан мустақил миллатнинг сивсий жиҳатдан мустақил бу-лади. Шундангина мустақиллик ҳеч ким энга олмайдди. Биз бо-ларимизни бугун ана шу руҳ-да тарбияляпимиз.

Ижтимоий йўналишдаги рес-публика махсус гимназияси ҳам таълим ва тарбияда ана шун-дай улўғ мақсад билан фаолият кўрсатмоқда.

Яқинда гимназияда улўғ шоир, қудратли саркарда ва адалотли шўҳ Заҳириддин Му-ҳаммад Бобур таваллуд топан-кунга бағишланган адабий ан-жуман бўлди.

Таниқли адиб, «Миллий тик-лаш» газетаси бош муҳарри-ри Иброҳим Гафуров, адабиёт-шунос олим Оминоулла Мадаев бобоқлонимиз Заҳириддин Му-ҳаммад Бобур ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида маъруза қил-дилар.

Шоирлар Тўрсун Али ва Ру-сам Муҳромов Ватан ва муста-қиллик мавзусида шеърлар ўқи-дилар. Анжуманда Ватанимиз поитахтида юз берган муҳдиш воқеаларга муносабат билди-ридилар.

«УЗАС»

лари таржима қилишган. Про-фессор К. Раис Ўзбекистон Му-стақил бўлгандан сунг яна бир неча муҳим асарлар ярат-ди. «Ўзбекистон — инқилобдан инқилобгача», «Ўзбекистон ва Алишер Навоий» асарлари шулар жўмласидандир.

Биз бу ерда олимнинг «Ўз-бекистон ва Алишер Навоий»

ТАСАННО, ҚАМАР РАИС!

{«Ҳарийана Урду Академияси», 1994) асари хусусида суз юритмоқчимиз. Муаллиф кит-об «Сузбоши»сида шундай ёзади: «Ўзбекистон мустақил бўлгандан кейин узбек ада-биятининг асосчиси ва улўғ мутафаккир Алишер Навоий ҳақида китоб ёзишга азм қил-дим ва Ҳарийана Урду Акаде-миясига суз тақлиф билан му-рожаат қилдим». Бу тақлифни Академия раҳбари қизгин қў-лаб-қуватлайди. Алишер На-воий ҳақидаги китоб шу тари-

Ўзбеклар ва дўче

Навоийнинг 40га яқин газали берилган. Газаллар урду тили-га юксак маҳорат билан тар-жима қилинган. Қ. Раиснинг моҳир таржимон ва шоирлиғи яна бир бор намоён бўлган.

Қ. Раис Навоий даври, ҳаёти ва ижодига назар ташлайди, унинг шоир, олим ва мутафаккир сифати-даги фаолиятини врилади. Шўҳ аса-ри «Хамса»га ало-ҳида боғ бағиш-лайди. Навоий «Хамса»сининг ўз давридақ юксак баҳо ол-гани ҳақида суз юртва туриб муаллиф Абдурахмон Жо-мийнинг унга берган таҳсини-ни келтиради.

Бу бешлар аввал бошлаб уриб панжа, Хўш хабарлар келтирганинги юрти Ганжа, Лекин туркий тилда келди бу нақш ажаб Бу сўз Даман жодусида бойлағай лаб.

Осмондан мақтов ёғсин у қаламга, У қаламдан келди гўзал сўз оламга... «Ўзбекистон ва Алишер Навоий» асарини ўқиган ҳинд китобхони ҳақиқий маънода Ўзбекистон ва Навоий ижоди билан таниша-ди, улўғ шоиримизнинг гўзал, пурмазо газалларини ўз тилида ўқиб, бир олам завқ олади. Бу асар узбек ва ҳинд халқлари уртасидаги куп асрлик алоқаларни, хусусан, адабий алоқа-ларимизни янада мустаҳкам-лашга муносиб ҳисса қўши-шга шўбҳа йўқ.

Профессор Қамар Раис-нинг узбек-ҳинд халқлари уртасидаги маданий алоқа-ларни мустаҳкамлаш, узбек адабиёти, айниқса, мумтоз адабиётимизнинг чет элда тарғиб қилиш, янада омма-лаштириш буйича жиддий фаолият олиб бораётди. Бу ишларда адибга омад ёр бўлсин.

Ансориқдин ИБРОҲИМОВ

Турсун АЛИ

ЁНЯПМАН ВУЖУДИМ ИЛА ЛОВУЛЛАБ

Тун қаърини куршаган туман,
Қора шарпа кезинар ёлғиз.

Мен бу кеча ухломмасан ҳеч,
О, юрагим уйи зимистон.
Томиримда гашлик илони,
Очилмагай кўнгида бўстон.

Тун...
Худди азодор одамлар каби
Дарахлар кийган қора тўн.
Бир шарпадай
Ўтаман тун қаъридан,
Ана,
Чироғи ўчмаган Абдулла Қаҳҳор уйининг.

Кеч куз. Номозшом.
Ховлида сукунат мудрайди.
Дарахларнинг заъфарон япроқлари
Муздай шамол чангалида титрайди.
Қушишиб айвонда,
Хассага таяниб,
«Қонталаш» уфққа тикилар кекса чол.

АХМАД ЯССАВИЙ

Не замонки, Султоним,
Кўнглимининг тўрида қабрингиз.
О, уни зиёрат айламоқ ишқи
Беҳад ўртайди мени.
Шояд етолсам Сизга, Тиз чўкиб,
Тупроқни ўпгайман у кун.

Уйимнинг шундоқ ёнгинасида, кўзларимнинг ўнгида
битмаган уй бор. Мен унга ҳар гал тикилсам, ичимдан
нимадир япроқ каби узилар. Кўнглим уйи вайрон бўлиб
бузилар. Ёмғирлар ёғар, не-не қорлар ёғар. Ҳали бу
уйнинг ошиқ дерзалари ҳам қурилмаган. Уйни тунлар
қоронғулик маскан этар. Кундузлар сукунат ўз домига
тортиб кетар. Мен бу уйга, тикилсам, кўнглим уйи кет-
тар бузилиб.

КИШИ РАҲЛАРИ

I.
Дўрмон. Киш.
Теварак-атрофим қор.
Дарахларда уйғок сукунат.
Овозимни баланд кўяман,
Бирок,
Товушимни ёйди оч совук.

II.
Кеча.

Далаҳовлим сукунат тўшагида,
Кўнглим сендан совган каби
Совиб борар хонам.
Киш кечаси
Кишлоғим йўлидай, ох, жуда узун.

III.

Дўрмон.
Киш оқшоми. Кезаман,
Музағон қорларни кўксин синдириб.
Чироғи ёнмаган уйлар
Атрофимда саноксиз.
О, улар ҳам мен каби ёлғиз.

IV.

Киш туни,
Ой ҳам булутлар кўрпасаида.
Теваракни тутиб турар
Ёлғиз сукунатнинг товуши.

V.

Ярим кеча,
Атрофимда оч бўридай
Изғийди киш.
Хув нарида бўлса
Чироғи ўчмаган ёлғиз уй.

VI.

Бу кеча,
Тушимда дарахлар гуллаганмиш оппоқ.
Вох,
Уйғонсам дарахларга кўнган қор.
Кўнглимнинг
Узун ҳикояси бошланар энди.

VII.

Қор ёғар,
О, замин чулганган оппоқ сукунатга.
Негадир шу топда
Қорни искаб кўяр ит.

VIII.

Кундан-кун музлайди ҳаволар,
Қалин ёғди қор ҳам бу кеча,
Не кечаркин, эртага
Остонамда турган юртдош чумчуқлар

ҳоли?!

БОЙЧЕЧАК

Теваракда қорлар уюми,
Шамол елар
қўлида тиги.
Узаяди дилгир киш умри
Март кўёшин кўринмас тийғи.

Теваракда қорларнинг қаҳри,
Бош кўтарган гўзал бойчечак.
Бағрин тилса
гарқинд киш захри,
Унга афзал ёруғлик бешак.

Сувон МЕЛИ

«ЎҒРИГИНА БОЛА»НИНГ ИЗЗАТИ

ёхуд меҳр сехри *

Газетанинг 1995 йил 23 июн сонидида шу сарлавҳали мақола босилган бўлиб, унда атоқли адиб Абдулла Қаҳҳорнинг машҳур «Ўғри» ҳикояси ҳақида мулоҳаза юритилган. Мақола анча гап-сўзларга, эътирозларга сабаб бўлди. Бу яхши, албатта.

Бадий асар серкйрра ҳодиса. Унинг барча жиҳатларини бир мақола доирасида қамраб олиш қийин. Олдинга қараган одам орқани кўрмайди ёки аксинча. Бир қиррадаги қонунга оқилас-ю, бу номатлуб бўлса, асар бутунисича номатлуб, дегани эмас. Объектив ҳақиқатга босиқ қараёт лозим. Унга «Шу ҳам гап бўлди-ю» қабилда иддао билан ёндашув илмий қарашнинг яқрагилтидан далолат. Адабиёт нафақат зиддиятларга тўла олам инъикоси, балки ўзи ҳам зиддиятларга бой бир вужуддир. Шуниси билан қизик, шуниси билан жозибаландир.

Куйдаги мақола ҳам ўша пайтда қаҳҳор билан бўлиб, айрим сабабларга кўра эълон этилмаган қадимий яхши тадқиқотнинг иккинчи бўлиги. Бунда тарзининг бошқа палласига қўйилган ҳикоя — «Менинг ўғригина болам» ҳақида сўз юритилади.

Воқеанинг ҳақиқатан булганлигини таъкидлаш «Менинг ўғригина болам» муаллифининг бадий ниятига қиради. «Мен гап шу ерларга келганда уйғониб кетган бўлсам керак. Қолган гапларни эшитганимча қилиб ёзмаман». Яъни, ривоя туғаб, репортаж бошланди, демоқда гуё муаллиф, Ривоя қисмида ривояга хос «акса уриб юборибди», «Уйлаб ётар эканлар», «дебдилар», «дебди» каби сўзлар етакчилик қилади. Бу қисмда ўғри билан кампир ўртасида гоёт маънодор латифанам сўз олишув кечади. Бунда ташаббус кампир қўлида, зеро, гапни у бошлайди. Кўчирмани сал олдинроқдан оламиз:

«Ўғри ўша амакчичаларнинг томидан секин юра келиб, буюмининг турғиларига келганда акса уриб юборибди. Бувим эса ёстиқни кўрақларига қўйиб, тил тагидаги нос билан уйлаб ётар эканлар. Бувим пуф деб носни тўқлаб, томга қараб:

— Уғригина болам, ҳой ўғригина болам, ҳойнаҳой бирор тирликнинг қўйида томга чиққан кўрмасан, ахир касбинг нозик, тумов пумовингни вазиб чиқсанг бўлмайдими? — дебдилар.

Бу гапнинг бадий маънодорлиги, жозибаси нимада? Аввало, кампирнинг дов юрагини қаранг: кўрқув йўқ, ҳадик йўқ. Сўнг унинг ети ёт бегона одам, ўғрига меҳрибончилигини қаранг. Устига устак меҳрга уйқаш маслаҳатига қаранг!

Ўғри ҳам чечалликда кампирдан қолшайдиган муносиб «рақиб»: «Айир, буювжон, сиз ҳам бироринга на кеча тингитини олиб уласангиз бўлмайдингиз, бизнинг тирликчиликнинг йўлини тусаврасизми? — кампирнинг: «Ҳой, айланай ўғригина болам, бошимда шундай мулиб турганда қўзимга уйқу келадими?», деган гапи билан бартараф бўлади. Кампирнинг «Кечаларини ҳавл олиб қўчиб кетди», деган сўзидан унинг: «Нималарни ҳаёлининг сир-синоатини яхши билдирган эсли-хушли одам кўз олдимизда намон бўлади. «Эй, буювжон, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига» саволи турғилади. Шундан сўнг вазият бошқача, том хайрхолик туслади. Айни шу ерда ўғри тўнани турмушчаб ёнбошлайди.

Кампир у муносибати, турт етимнинг нонор аҳоли, замон қаттиқлиги ҳақида сўйлаганда, ўғри у дараҳ-ҳаратини айта бошлайди. Бу дарду ҳасратлар гоёт оғир замон

Сурат илк бор тақдим этилмоқда. С.МАХҲАМОВ суратга олган. (1964йил)

ларидан ҳасратлашаётган суҳбатда чанқок икки диллаш хайрхоҳ дустни кўради. «Бу гапдан кейин устидаги тўнани турмушчаб ёнбошимиз икки суҳбатдошда бўлади. Яъни сўз мазмунни эмас, сўзчилар ҳолати диққат марказимизда турди.

Кампир қалби қанчалик меҳрга тўлиқ бўлмасин, қаршисида ўғри турганини унутганича йўқ. У ҳасратлари сўнгида дейди: «Хуш, энди узиндан сўрай. Айир, ноилоҳликдан-ку шу ҳаром йўлга қадам босибсан, унга тўқроқ, бадаллатроқ одамларнинг борсанг бўлмайдингми?». Буларнинг давлати-ку милл. Бешикдаги боласи ҳам четидан байт ёзилган чинни қосада ош инади. Шулларнинг томини тешсанг бўлмайдингми?»

Ўғрининг жавобидан у нозик ишининг сир-синоатини яхши билдирган эсли-хушли одам кўз олдимизда намон бўлади. «Эй, буювжон, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига» саволи турғилади. Шундан сўнг вазият бошқача, том хайрхолик туслади. Айни шу ерда ўғри тўнани турмушчаб ёнбошлайди.

манзараларини қафтдагидек чизадди. Лекин қизғини шундайки, бу гапларни ақлимиз билан қабул қилганимиз ҳолда бутун диққат эътиборимиз икки суҳбатдошда бўлади. Яъни сўз мазмунни эмас, сўзчилар ҳолати диққат марказимизда турди.

Кампир қалби қанчалик меҳрга тўлиқ бўлмасин, қаршисида ўғри турганини унутганича йўқ. У ҳасратлари сўнгида дейди: «Хуш, энди узиндан сўрай. Айир, ноилоҳликдан-ку шу ҳаром йўлга қадам босибсан, унга тўқроқ, бадаллатроқ одамларнинг борсанг бўлмайдингми?». Буларнинг давлати-ку милл. Бешикдаги боласи ҳам четидан байт ёзилган чинни қосада ош инади. Шулларнинг томини тешсанг бўлмайдингми?»

Ўғрининг жавобидан у нозик ишининг сир-синоатини яхши билдирган эсли-хушли одам кўз олдимизда намон бўлади. «Эй, буювжон, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига, сиз ҳам кампирнинг сўзидан ўғрига» саволи турғилади. Шундан сўнг вазият бошқача, том хайрхолик туслади. Айни шу ерда ўғри тўнани турмушчаб ёнбошлайди.

та қалпақ утса бир ҳафта воқиллайди. Одилхўжабойнинг гуломгардишида-чи, миллик ушлаган қорондовой турди. Жонимдан кечибманми, улдирмаганда ҳам, сибири қилиб юборарди.

Бу асосли, ҳўйли мулоҳазани кампир ҳам тасдиқлайди: «Бу гапнинг ҳам туғри, ўғригина болам. Аммо-лекин эҳтиёт бўл. Эл-юртин олдига тагин бадном бўлиб қолмагин. — деди бизнинг кампир». Мазкур сўз олишувдан қўринадик, суҳбат оҳангидида икки уртадаги илиқлик, меҳр ортиб бормоқда. Кампир ўғрининг тақдирдан хавотирланмоқда, уни эҳтиёт бўлишга чорламоқда. Бу ерда муаллиф сўзидида «бизнинг кампир» ибораси диққатга лойиқ. Бунда икки ҳикоячи — ёш бола ва катта киши бириккәвтир. Чунки бола «бизнинг кампир» дейилмади, «буювжон» дейиши мумкин. Лекин бу иборада уш ёш боланинг «қора буювжон» нисбатан фарзандлик, набиралик меҳри ҳам яширин.

Ўғри энди тамом очилиб-очилиб кетади. Тўнов кўни турпта товух, битта хўроз умаргани ҳақида гапирганда, кампир: «Товуқ-хўроз дегинми? Ҳа, бу махлуқлари қурғу қандақлаб сени шарманда қилади-

ДЎСТИМИЗ ХОТИРАСИ

Шафқатсиз улим орамиздан севимли хонанда, нодир овоз соҳиби Толибжон Бадиновий олиб кетди. Умрининг роса қирқ йиллини санъатга бағишлаган, тоғ дарёсидек шиддатли, баланд қоялардан қайтавган акосадо мисол вазирли овози билан қалбимизни ром этган ҳофиз айни баравж пайтида бандликни баҳо келтирди.

Толибжон Бадинов узоқ йиллар давомида Муқимий номидаги театрда ўзбек саҳнаси юлдузлари Раззоқ Ҳамроев, Сойиб Хужаев, Ҳамза Умаров, Турсунжон Жаъфарова, Маҳмуджон Гофуров каби дарғалар билан бирга ишлади. Ҳофиз сифатида «Ҳоли паршоним менинг», «Сайқал», «Бул менга маҳбуб», «Қўқон ушшоғи», «Айб этма», «Маржон» каби юзлаб нодир газалларни маромига етказиб қўйлади. Йиллар утади, саҳнамизда янги-янги номлар, овозлар пайдо бўлади, аммо Толибжон аканинг чин муҳлисари қалбида унинг ҳароратли овози сақланиб қолади.

Толибжон Бадинов бир неча йиллар давомида Тошкент давлат педагогика университетига халқ қўшичилиги кафедрасида талабаларга сабоқ берди. Қўшиқчилик санъатимизнинг нодир намуналарини шоғирдларига астойдил ўргатди, билими ва ҳаётий тажрибасини санъатимизнинг бўлажак юлдузларига ўргатди.

Толибжон ака самимий дўст, дилкаш суҳбатдош, бағри кенг мурабий эди. Камтарин ва камсуқумлиги билан айниқса ажралиб турарди. Шу босидан ҳам ҳаёти ўта камтарин кечди. Лекин, нолишни билмади. Ҳамиша бардам ва тетик кайфият билан юрарди. Унинг сермазун умри, қолдирган мероси жуда кўпларга ибрат ва қанот бўлгусидир.

Илоҳим, охирати обод бўлсин.

БИР ГУРУХ ДЎСТЛАРИ

XX аср ўзбек адабиёти

ми?» деб сўрайди. Энди ўғри касби сир-асорларидан ҳам дилкаш суҳбатдошини воқиф қила бошлайди. Яна эллибхоси Раҳмонқўжага ҳўрозни олиб бериб бериб, сирини очилишига оз қолган ишни босди-босди қилгани-ю, Раҳмонқўжага саксон уч сўм пул (айнан саксон уч сўм — аниқлики қаранг) пора бериб, рабобидан қутулиб қолганича сўзлаб беради. Бу орада ўғрига яхшилик қилган — ҳатто пора олиб бўлса ҳам — эллибхоси кампирдан дуо олиб қолади: «Ҳа, ишқилиб, бола-қачасининг эгиллигини кўрсин».

Суҳбат шу ердан яна бошқа маромга кўчади. Кампир энди томда ёнбошлаган ўғри суҳбатдошини чойга тақлим қилмоқда.

«Энди бу ёққа қара, ўғри болам, ҳадемай, тонг ҳам ёришиб қолар. Ана ёруғ юлдуз ҳам тиккага келиб қолди. Ошхонанинг ёнидаги тутдан сирғалиб пастта туш, утинимиз йўқ, Ошхонада бир замоналар богда келган бир-иккита ёнғоқ тўнка бор, болтани олиб, шунинг бир чеккасидан остига ўчириб бер, кўнган қўяман. Кеча тоған бериб кетган зогордан иккитасини олиб қўйганман, биргалашиб чой ичамиз».

Бу ердаги «тоған» сўзига эътибор берайлик. Кампир адашиб келганимиз ҳикоянинг ёки ёзувчи? Йўқ, ҳеч ким адашгани йўқ. Меҳр-шафқат ҳисси «ўғригина болам» кампирнинг неваралари қаторига қўшди. Турт етимнинг тоғаси ўғрига ҳам тоға бўлди.

Бундан кейин кечган суҳбатда кампирнинг икки тақлифига ўғри «йўқ-йўқ», дея рад жавобини беради. Аммо бу тақлифлар ва рад жавобларда инсонийликнинг чўққиси, кучи ва сехри бутун салобати ила кўринадик.

«Йўқ-э, буювжон, — деди ўғри, — тўнка ёриб-ку бераман, аммо чой ичолмайман, чунки кун ёришиб қолса, мени таниб қолмасин. Жуда ҳам юзими сиқибди ташлаганим йўқ, андишам бор, уяламан».

Ташаббус яна кампирда, унинг қўлимаган меҳмоннавозлиги ўғри вужудига яширин, билкувва феэилатларни очаети, уни инсоний жиҳатдан гузалаштиратиб. Кампир меҳр-шафқат ҳиссининг чўққисига қараб бораётди, қўлгўл уйдан бир нарсга олиб кетишни ўғридан астойдил сўраётди:

«Вой улай, қўлгўл уйдан қўруқ кетасанми, болам? Бир нима олиб кет. Тўхта, нима олиб кетсанг экан, ҳа, даровоқ, ошхонада битта ярим пудлик қозон бор. Аллазамоналар уйимизда одамлар кўп эди, катта қозонда ош ичардиқ. Худонинг гашига тегдик шевилли, шундоқ катта, гурирған қондодан мана шу туртгагина етим қўлиб турибди. Эҳ-ҳа, булар қанон катта қозонни қайнатар эди-ю... Шунга олиб кетса қол. Сотиб бир кўнунга яратарсан, ўғригина болам».

Ўғри эса тақлифи рад этаётди.

«Вой улай, қўлгўл уйдан қўруқ кетасанми, болам? Бир нима олиб кет. Тўхта, нима олиб кетсанг экан, ҳа, даровоқ, ошхонада битта ярим пудлик қозон бор. Аллазамоналар уйимизда одамлар кўп эди, катта қозонда ош ичардиқ. Худонинг гашига тегдик шевилли, шундоқ катта, гурирған қондодан мана шу туртгагина етим қўлиб турибди. Эҳ-ҳа, булар қанон катта қозонни қайнатар эди-ю... Шунга олиб кетса қол. Сотиб бир кўнунга яратарсан, ўғригина болам».

Ўғри эса тақлифи рад этаётди.

Ўғри эса тақлифи рад этаётди.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги вазирлигининг истиқболли белгилаш, услубият ва ахборот маркази директори **Ражаббоби ҚУРБОННОВ** қизи вафот этганига муносабати билан марҳуманинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, «Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирилшмаси ҳамда Муқимий номидаги Ўзбек давлат мусиқий театри жамоаси таниқли хонанда, Қирғизистон халқ артисти **Толибжон БАДИНОВ** вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Адабиёт жағмараси ёзувчи Садулла Сиевға синглиси **Бибисора СИЕВВАН**нинг бевақт вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

1. «Совет Ўзбекистони» газетасининг собиқ бош муҳаррири, Ёзувчи Мақсуд Қориев эслайди: «Бир кўни Шайхзода редакциямига келган эди, бирдан Гафур ака кириб келди, бироз ҳазилмуз гаплардан кейин Гафур ака битта ҳикоя олиб келгандим, деб қолди. Шайхзода қўлимсираб:

— Ҳикоя дейсан, қўлингга ҳен нарсга йўқ-ку? — деди.
— Бор, — деди Гафур ака.
— Ненимча, муҳаррирға, олдин гонорар ёзи бер, кейин ҳикоя бўлади, демоқчи бўлсанг керак.

Роса аскиябозлик бўлди. Шунда Гафур ака менга юзла-ниб:

1. Бирорта дастхати яхши йиттилардан толиб бер, ҳикояни ёзиб олади, — деди.
Гафур Гуломнинг «Менинг ўғригина болам» ҳикояси ушунда қозога туширилган эди.
Ҳаёлда обдон пишитилган, балки пишитилмаган ҳам ва бир утришида айтиб ёздирилган ҳикоя. Бадий асар.

2. «Менинг ўғригина болам»да ҳикоячи иккиланган: бири ун учун турт яшар бола, иккинчиси шу боланинг олтидан ошган палласи. Асар «воқеий» деб қўйилганини эътиборга олсак, ҳар икки ҳикоячи муаллифининг ўзи, яъни Гафур Гулом. Вақт бекатларидида галма-гал пайтда турган ҳикоячи — муаллиф.

Асар қаҳрамонлари бир қарашда иккита — кампир ва ўғридан (қисқалик учун шундай дедик, аслида у «ўғригина болам», «ўғри» деган совуқ сўзни ишлатишга тил айланмайдди) иборатдек туюлса-да, улар кўпроқ, Аввал айтилганидек, ҳикоячи иккита, ёш бола ва катта киши, кампир ва ўғри, жаъли турта. Ундан ташқари ҳикояда кечадиган вақт ҳам иккиланган, воқеа содир бўлган пайт, яъни ун еттинчи йил қўлама, иккинчиси ҳикоя ёзилган пайт, яъни олтинчи бешинчи йил январи. Вақтининг иккинчи бекати у юлдуздан кейин келган жумладаги «Халиғача» сўзи билан аниқ муҳриланган.

Демак, агар вақтининг икки ҳолатини қўшсак, ҳикоя қаҳрамонлари олтига-ча қўлаяди. Ҳикоядаги тасвир оқимида ҳар бирининг иштироки ва тасвир жозибдорлигида ҳар бирининг алоҳида хизмати бор.

Асарнинг номий бадий оқ ташвиҳи: «Менинг ўғригина болам». Бу гап ҳикоячиға эмас, кампирға, айнан ўзбек кампирига тегишли экани шундоқ кўриниб туради. Иккинчидан, у галатилиги билан диққатни дарҳол жалб қилади. Узи ўғри бўлса-ю «менчи»

3. «Менинг ўғригина болам» — воқеий ҳикоя, яъни муаллиф ундаги воқеа ҳақ рост бўлган деб қафиллик бермоқда. Бу нарсга асарнинг бадий сезимиди муайян рол ўйнайди. Айниқса, ҳикоя асосан туғаб, ун юлдуздан кейин келган икки жумланинг табиий, ўз-ўзидан турғилишида «воқеий» сўзининг асословчи хизмати бор.

*) Иккинчи мақола

ТИНИМ БИЛМАС РАИСЛАР

Шум болаҳон ука. Ассалому алайкум. Обунларни омон-эсон ўтказиб, чойхоналарнинг уруғини...

Энди гапнинг индалдосига ўтсам, бизам бир тоғанг хатини одамбиз укам, чойхонага чиқсак...

Салом билан чим-курғонлик Мавлон тоғанг.

Хурматли Мавлон тоғанг!

Кейинги пайтларда раислар ҳам жойида муқим ўтирмайдиган бўлиб қолишди.

ШЕЪРМУСАЛЛАС

Хурматли жияним Шумгина бола! Битта масалада ерданим керак бўлиб қолди.

Жавобингни қўтиб қоламан. Куйган ерлик Қўзвий поча десанг, турги келаверади.

ПЎСТИН ВА ПЎСТАК

Соғинчлик салом хатим Тошкон шаҳрида уйнаб-қулиб юрган жигарим Шумболаҳонга...

Кутилмаганда кампирим ҳам «олдингизда иккинчи носкроққа ўхшаб ўтиравериш жонимга...

Охири қунишга мажбур бўлдим. Гап орамизда қолсин, пўстиним ростидаман чатоқ.

Хулласи калом, бу тижорат деганлари турган-битгани гурбат экан.

Хурматли Мамажон амаки! Хатингизни ўқиб, бизнинг ҳам тинчимиз йўқолди.

Пўстин масаласига келсак, амакижон, бу жуда нозик масала.

ПАРОДИЯЛАР

Ўткир САИДОВ

Сизга қўёш, унга юлдуз, Бунга эса ой керак. Шундай орзу - истакларга Кўпдир яна зор юрак.

Ҳамид НОРҚУЛ нинг «Истагим» шеърдан.

Сизга хачир, унга саман, Бунга эса той керак. Сизга шағал, унга цемент Бунга ботмон лой керак.

Мен шеъримни яна анча Чўсам бўларди-ю, лек, Аммо уни чоп этишга Газетада жой керак.

Сен мени севишинг шарт эмас, Шарт эмас жилмайиб боқшинг.

Ай, меҳри бир дарё гулим-ай, Шарт эмас кўнглимга оқшинг.

Файрат МАЖИДнинг «Сен мени севишинг шарт эмас» шеърдан

Сен мени севишинг шарт эмас, Шарт эмас қошингни қоқшинг.

Менга ҳам унчалик керакмас Жудаям унақа ёқшинг. Сен мени суюшинг шарт эмас, Мен ҳам кўп буй этмас.

Лўндасин айтсам гар, хой дормасман.

Мен сенинг севгингга зормасман!

ТУЗАТИШ

«Башорат» газетасининг кечаги сониди эълон қилинган мунажжимлар башоратида...

Билмаман, ишинг кўп, аммо илтимос, хатимни жавобсиз қолдирма.

Башоратта кура, пайшанба кўчи, унмай ётган, эски ҳақингизни ундириб олардингиз.

ЧОЙХОНА ЭЪЛОНИ

«Шум бола» чойхонасига иқтидорли чойхоначи, ҳаваскор мунажжим керак.

Икки донга рангли фотосурат, аввалги иш жойидан ташутириш хати, маҳалладан маълумотнома сўралмайди.

САВОЛ ВА ЖАВОБ

— Шум болаҳон ука, кейинги пайтларда пайдо бўлаётган базми дуконларнинг пешонасига ўқлогдай қилиб «Элитный» деб эвиз қўйишибди.

— Э, шуни ҳам билмайсиэми, биродар. Пешонасиди шунақа ёзуви магазинларга кирган одамни у ердиги нарх-наво элитиди-қуяди.

«Катта ашула» ижрочиларининг Республика қуриқ-танлови гоилибарга куйидаги соврин ва мукофотлар топирилади:

«КАТТА АШУЛА»

ИЖРОЧИЛАРИ РЕСПУБЛИКА КЎРИК-ТАНЛОВИ НИЗОМИ

Ўзбек халқининг маънавий қадриятларини камол топтириш, миллий-маданий бойлиқларимизни авайлаб-асраш...

1999 йилнинг 28-30 июн кунлари Андижон шаҳрида бўлиб ўтадиган КЎРИК-ТАНЛОВНИНГ АСОСИЙ ШАРТЛАРИ:

Курик-танловда мамлакатимиз театралари, концерт ташкилотлари, радио-телевидение, барча маданият ва санъат муассасаларининг ёш ва устоз ҳофизлари, олий ва урта махсус ўқув юрталарининг ўқитувчи ва талабалари иштирок этишлари мумкин.

Танлов иштирокчилари амал қилиши лозим булган айрим қоидалар:

а) «Катта ашула»нинг ички тузилмаларига, ижро йўлларига тула риоя этиш;

б) устоз ҳофизларнинг аънаваларини ўз талқинларида курсата билиш;

в) аънавий ашула ижрочилиқ йўлларини, нафасни ишлатиш, овоз кенглигини, маҳоратини намойиш этиш;

г) ашула сузаларини турги талаффуз қилиш, газал ва шеър маъносини чўқур тушушган ҳолда ёфода этиш.

ТАНЛОВНИНГ УМУМИЙ ҚОИДАЛАРИ

Танловда қатнашишни истаган номзодлар ҳужжатларни 1999 йилнинг 1 июн кунигача «Ўзбекнаво» гастрол-концерт биришмасида (Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 2-уй, «Туркистон» саройи) «Катта ашула» қуриқ-танловининг Ташкилий қўмитасига топширишлари дозим. Тел. 34-00-43.

Куйидаги ҳужжатлар икки нусхадан топширилади:

а) Иш ёки ўқиш жойидан тавсиянома;

б) ижодий фаолияти турғисида қисқача маълумотнома;

в) ижро дастуридаги газал ва шеърларнинг тула матни;

г) 13x18 ҳажмидаги икки донга фотосурат.

ТАНЛОВ ДАСТУРИ

Танлов икки босқичдан иборат:

Биринчи босқичда иштирокчилар мумтоз шоирларнинг асарлари асосида яратилган аънавий «Катта ашула»лардан бирини ижро этишлари шарт.

«Катта ашула» ижрочиларининг Республика қуриқ-танлови гоилибарга куйидаги соврин ва мукофотлар топирилади:

БИТТА БИРИНЧИ УЎРИН — I даражали Диплом ва 50 минг сўм пул мукофоти.

БИТТА ИККИНЧИ УЎРИН — II даражали Диплом ва 40 минг сўм пул мукофоти.

БИТТА УЧИНЧИ УЎРИН — III даражали Диплом ва 30 минг сўм пул мукофоти.

Танловнинг иккинчи ва учинчи уринлари Хайъат аъзоларининг қарорига асосан икита ва учта ҳам бўлиши мумкин.

Танлов иштирокчиларининг саҳнага чиқишлари Қуръа ташлаш орқали аниқланади.

Иштирокчилар диққатига: танлов давомида иштирокчилар учун халқимизнинг маданий дурдоналаридан бўлимиш «Катта ашула» санъатининг тарихи, унинг ютуқлари ва бугунги кундаги камчиликлари турғисиди маърузалар, устоз ҳофизлар билан ўрашувлар ва сўхбатлар бўлиб ўтади.

Танлов қатнашчиларининг йўл ҳақи харажатларини уларни тавсия этиган ташкилот қоплайди. Меҳмонхона ва оқатланиш харажатлари Ташкилий қўмита томонидан таъминланади.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ ХАЛҚ ИЖОДИЁТИ ВА МАДАНИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-УСЛУБИЯТ МАРКАЗИНИНГ 1999 ЙИЛДА ЎТКАЗАДИГАН АСОСИЙ ТАДБИРЛАРИ

КЎРГАЗМА ВА КЎРИК-ТАНЛОВЛАР

Ўрта Осиё республикалари ва Қозғоғистон бахши-шоирларининг «Алломиш» дostonи яратилганлигига бағишланган аънавий кўрик-фестивали.

Термиз шаҳри, апрел.

Фолклор жамоаларининг аънавий республика кўрик-танлови

Тошкент шаҳри, май.

Тўй-маросим кўшиқлари ва лапар ижрочиларининг республика кўрик-танлови.

Тошкент шаҳри, июн.

Ашула ва ракс ансамблларининг республика кўрик-танлови.

Навоий шаҳри, июл.

«Кўзгуда аёллар» мавзусида фотоҳаваскорларининг республика кўргазмаси.

Тошкент шаҳри, ноябр.

БИЛДИРИШ

Шу йил 5 март, жума кўни соат 11.00 да Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биносиди Халқро хотин-қизлар кўни ва Аёллар йилига бағишланган шоирлар мушоираси бўлади.

Мушоирага барча адабиёт мухлислари таклиф этилади.

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

Шум болаҳонга маълумотнома

«ХОФИЗ» Эски ҳовуз ичида Вақиллайди бақавой. Сайрагани сайраган Чарчамайди хойнаҳой.

Доимий ҳамроҳ келмасинки, «Сен бизга керак эмассан», деб!..

Мешиқ тоғора АКАГИНАМ Акагинам ёстиги бор, ухлатади, Эрталабда соати бор, уйғотади.

«Ўзбекистон миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриёти шайх Фариддин Атторнинг «Тазкират ул-авлиё» китобини таниқли шoir ва таржимон Мирза Кенжабек таржимасида 10.000 нусхадани чоп этди.

«ТАЗКИРАТ УЛ-АВЛИЁ» Авлиёлар китоби сини боғладингми? Бир неча кун касал бўлиб, шикоят дуррасини боғласан!

Унга улим вақти келганида боши устида кишилар ўтиришар эди. — Мени хилватда қуйинги, Парвардигорим элчилари келур, — деди. Ҳамма ташқарида чиқди. Ва овоз эшитдилар: «Вал — фаҳр» сураси, 27,28,29,30-оятлар. (Мазмуни: «Эй хотиржам-сокин нафс! Жон, Рух! Қайтил, Парвардигоринга рози бўлган ҳолингизда ва сандан-да Аллоҳ рози бўлган ҳолда! Бас, киргил (яқин) бандаларим қаторига! Ва киргил жаннатимга Менинг!») Бир муддат ўтди. Овоз чиқмай қолди.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

Ўзбекистон АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ 1999 йил Манзилымиз: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ Редакцияга келган кўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН